

2 Thessalonikerbrevet

Brevet är skrivet år 51 e Kr

- en bibelteologisk kommentar

av

Håkan Sunniden

A. INLEDNING

2 Tessalonikerbrevet (2 Tess) är, liksom 1 Tess, skrivet av Paulus och hans medarbetare. De hade efter mötet i Jerusalem gett sig ut på vad vi kallar för den andra missionsresan. Paulus och hans arbetslag hade färdats österut genom nuvarande Turkiet och kommit ända till hamnstaden Troas. Där hade Paulus i en syn om natten kallats till Europa, det vill säga Filippi i Makedonien. Från den stunden ingick sannolikt Apostlagärningarnas författare läkaren Lukas i arbetslaget, se Apg 16:11. Paulus, Silas, Timoteus och Lukas anländer till sitt resmål Thessaloniki år 49 e Kr. I Apg 17:1-9 berättas om hur de kom dit och vad som hände. De stannade i Thessaloniki i minst en månad, kanske längre, så länge att han hann lägga grunden, Apg 17:2, 2 Tess 2:5, 15 och 3:6. Från Filippi sökte de sig vidare till huvudstaden Thessaloniki, se vidare inledningen i kommentaren till 1 Tess. Därifrån fick Paulus fly vidare från Athen och Korint som vid den här tiden var större än Athen. I Korint träffar han Akvila och hans hustru Priskilla. Och eftersom de finner varandra stannar Paulus där i ett och ett halvt år, Apg 18:2 f. Det är härifrån han skriver breven till församlingen i Thessaloniki. 1 Tess skrevs troligtvis år 50 kanske 51 e Kr. Någon eller några månader senare skriver han ett andra brev till församlingen som var utsatt för såväl yttre som inre förföljelse, 2 Tess 1:4 och 2:2.

1. Paulus skrev 2 Tessalonikerbrevet år 50 eller 51 e Kr.

Det finns exegeter som sätter ifråga att Paulus skrivit 2 Tess. De menar att brevets karaktär skiljer sig från 1 Tess på ett sådant sätt att någon okänd kan ha skrivit. De argument som brukar framföras är för det första att det Paulus skriver om Kristi återkomst skiljer sig från de tankar han ger uttryck för i det första. I 1 Tess skriver Paulus som om Jesus kan komma tillbaka vilken dag som helst, men i det andra brevet skriver han mest om allt det som måste hända innan Jesus kommer tillbaka. Men även om denna iakttagelse är riktig behöver det knappast vara motsägelsefullt. Varje brev har sitt innehåll.

För det andra har det sagts att det första brevet riktar sig till hednakristna eftersom han skriver till dem som ”omvänt sig från avgudarna” och till dem som knappt känner Skriften. I första brevet finns knappt några hänvisningar till de för dem okända Skrifterna. Här i det andra brevet däremot verkar Paulus förutsätta att mottagarna känner till Skriften och det judiska hoppet därför att här hänvisar han till Skrifterna när han skriver om Guds rättvisa dom, 1:5 ff och om Laglöshetens människa, 2:1–12. Detta argument är ändå alltför svagt. Det faktum att det hänvisas till Skrifterna kanske säger mer om författaren än om mottagarna. Skrifterna kan inte heller varit främmande för dem som kommit till tro på Kristus.

För det tredje hävdas emellanåt att själva tonen skiljer det andra brevet från det första. I det första är Paulus så vänlig, så varm i tonen, medan detta saknas i det andra brevet. Men också det anser jag vara långsökt och otillräckligt. I det första brevet fick Paulus delvis uppmuntra de nykristna och delvis försvara sin frånvaro. Paulus och församlingen i Thessaloniki behövde så säga finna varandra, vilket inte är fallet i det andra brevet. Nu har Timoteus kommit tillbaka och Paulus vet att församlingen lever och verkar. De har förstått att Paulus förvägras att komma tillbaka, se 1 Tess 2:18. Han behöver inte skriva inställsamt utan kan ägna kraft åt saken istället. Lägg också märke till det kärvännliga ordet ”bröder” i 1:3, 2:1, 13, 15, 3:1, 6, 13 och 15.

Paulus var inte osäker på sin kallelse som en Jesu Kristi apostel. Han visste vem han mött den där gången han var på väg till Damaskus, Apg 9:1–18. Han visste att den skolning han fått av Gamaliel, Apg 22:3, var Guds sätt att förbereda honom så att han skulle kunna förkunna hela Guds rådslut, Gal 1:1 och 11, 1 Thess 2:4, 6 och Apg 20:20 och 27. Om någon uppfattar Paulus som något strävare i tonen i det andra brevet än i det första behöver denne knappast tvivla på Paulus uppriktighet att bistå och hjälpa brevens mottagare. Han kunde uppträda som en mor såväl som en far, 1 Thess 2:7 och 11.

Slutligen kan vi veta att de apostoliska fäderna Polykarpus, Ignatius, Justinus Martyren och skriften Didache, - alla från 100-talet erkände, citerade och menade att Paulus skrivit brevet. Då krävs det mer än ifrågasättanden för att förneka Paulus författarskap.

2. Något om innehållet i 2 Thessalonikerbrevet

Brevet innehåller 47 versar och av dessa 47 versar handlar 17, hela kapitel 2 om den yttersta tiden, det vill säga 37 %. Brevet domineras av de händelser som ska föregå Jesus återkomst. Det betyder att församlingen i Thessaloniki diskuterade, var rådvilla och behövde få veta mer om dessa händelser än de redan visste alternativt behövde få Paulus att återupprepa vad han sagt.

Paulus ägnar vidare 10 versar åt att tala till dem som lever oordentligt, det vill säga till dem som inte vill arbeta fast de kan, 3:6–15. Det betyder ytterligare 23 % och att sammanlagt 60 % eller 3 femtedelar av brevet belyser dessa två ämnen. En uppdelning av texten kan se ut på följande sätt:

Brevets inledning 1:1–12
Undervisning 2:1–12
Tillämpning 2:13–3:15
Avslutning 3:16–18

3. Texten, tolkningen och tillämpningen

Det går att dela in brevet på olika sätt också om syftet är att försöka visa hur Paulus tänkt, lagt upp eller strukturerat texten. Det gäller för oss att sätta oss in i den situation brevet är skrivet och att försöka förstå vad Paulus vill ha sagt. Det räcker därför inte med att läsa som det står och sedan förstå allt bokstavligt. Det är lätt att gå vilse om vi inte förstår bakgrunden och den miljö i vilken brevet är skrivet. Bibelvetenskapen delas därför in i två områden, *isagogiken* som behandlar just dessa frågor och *exegetiken* som försöker förstå och utlägga brevets mening.¹ Till isagogiken hör också frågor som vem har skrivit brevet? Varför skrev han brevet? Vad är syftet? Innehåller brevet några särskilda tankar eller tekniska ord som behöver förklaras? När skrevs brevet? Vilken är bakgrunden? Finns det personer eller händelser omnämnda som kan knytas till vissa årtal? Vilka är mottagarna? Hur är brevet uppbyggt?

¹ Ordet isagogik härstammar från grekiskans *eisagoge* som betyder inledning. Inom teologin handlar isagogiken främst om Bibelns och kanons tillkomsthistoria.

Varför är det uppbyggt så? Och så vidare. Frågorna ställs här för att läsaren ska få en känsla för det som går utöver bokstaven.

I denna series första kommentar, den till Matteusevangeliet talade vi om detta med hjälp av orden texten, tolkningen och tillämpningen. När Nya Testamentet samlades ihop och kanoniserades förklarades den som Helig Skrift för oss kristna. Texten är för den kristne en gång för alla erkänd. Den är helig. Vi har en gång för alla godtagit den. Den är vår norm och den vägleder oss genom livet. När vi talar ”utgår vi från skrifterna” Apg 17:2 , samtidigt som det inte hindrar oss från att ”forska i Skrifterna”, Apg 17:11. Isagogiken hjälper oss att förstå Skriftens tillkomst och sammanhang. Den utgör aldrig något hot för en kristen.

När vi däremot kommer till tolkningen ställer sig saken annorlunda. Den exegetik som drivs som vetenskap på våra universitet är inte kristen utan sekulär. Det kan inte heller vara på något annat sätt på ett statligt universitet. Det gör att tolkningarna kan ta vägen vartsomhelst och det finns många exempel på detta. Det betyder inte att den sekulära exegetiken inte kan ge goda bidrag. Det kan den förvisso, men här krävs en urskiljningens gåva för att inte fara vilse. Bibeln har genom tiderna tolkats inom Kyrkans gemenskap. Den skrevs av Kyrkans apostlar till Kyrkans folk. Bibeln utgår från att Jesus är den Messias som Skrifterna vittnar om. Nya Testamentet bär vittne om att Jesu liv, död och uppståndelse utgör själva kärnan av vår tillvaro. Jesu Kristi person är skapelsens förklaringsmodell. Detta är inte bara utgångspunkten utan Nya Testamentet vill också förklara och förmedla detta till sitt folk.

Det kan finnas olika tolkningar därför att vår ”kunskap är ett styckverk”, vi förstår bara till en del, 1 Kor 13:9. Det är också därför att viktigt att vi inte förlorar Nya Testamentets huvudmotiv och förlorar oss i bimotoiv. De senare kan också var viktiga och därför är det möjligt att förlora sig i dem.

När vi läser 2 Thessalonikerbrevet ska vi läsa det i ljuset från den Uppståndne. Den undervisning Paulus ger oss i kapitel 2 om Laglöshetens människa är inte lätt för 2000-talets västerlänningar att tillgodogöra sig och detta kapitel liksom andra kan komma att väcka fler frågor än vi kan besvara. Den här kommentaren utgår från att 2 Thessalonikerbrevet inte bara är skrivet av Paulus utan också är en helig text. Men redan i kommentaren till 1 Thessalonikerbrevet ”tvingades” jag göra ett val. Jag förespråkade den tolkning som leder till läran om Tusenårsriket. För den som så önskar går det att backa tillbaka och på nytt gå igenom de olika tolkningsmodellerna, men jag kommer inte att här redogöra för dem på nytt, utan bara upprepa att jag känner stor ödmjukhet inför de frågor Paulus behandlar i 2 Thessalonikerbrevet.

2 Thessalonikerbrevet är ett bra exempel på hur frågeställningarna i Thessaloniki år 50 eller 51 e Kr kan skilja sig från dem vi lever med i Värnamo 2009. Men framför allt innehåller brevet evigt giltiga principer som är lika normerande för oss som för de första kristna och dem ska vi inte missa när vi nu tar oss an kommentaren till 2 Thessalonikerbrevet.

B. KOMMENTAR

Såväl i Galaterbrevet som i Jakobsbrevet och 1 Thessalonikerbrevet har vi understrukit vikten av att först förstå och ta emot evangelium för att sedan tala om tillämpningen. Paulus brev går i regel att dela in i två huvudavdelningar, nämligen undervisning och tillämpning. För att göra det riktigt tydligt väljer jag denna gång att dela in brevet just i undervisning och tillämpning. Men innan Paulus undervisar om vad som ska föregå Jesu återkomst inleder han.

Brevets inledning 1:1-12

Förutom den inledande hälsningen i v 1 och 2 tackar Paulus Gud för församlingen i Thessaloniki och ber för dem, v 3-12. Men han gör det i ljuset av att Herren Jesus ska komma tillbaka. Brevet börjar med en sedvanlig hälsning.

1:1 Från Paulus, Silvanus och Timoteus till församlingen i Tessalonika som lever i Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus. 2 Nåd vare med er och frid från Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus.

Brevet är skrivet av samma team som skrev 1 Thess, **Paulus, Silvanus** och **Timoteus**. Det är sannolikt att de använde sig av en sekreterare. Inledningsorden är i det närmaste identiska med dem i 1 Thess och Gal 1:3, se också de senare breven 1 Kor 1:3, 2 Kor 1:2, Rom 1:7, Ef 1:2, Fil 1:2 och Kol 1:2. Den hälsning de förmedlar är emellertid från Gud, vår Fader och Herren Jesus Kristus. Det finns en liten skillnad i jämförelse med hälsningen i 1 Thess 1:1 och det är att Paulus här betonar att det **vår** Fader och Herren Jesus Kristus. För övrigt hänvisar jag till kommentaren till 1 Thess där jag kommenterar var och ett av orden i hälsningen. Nästa avsnitt utgörs av v 3-12, men de innehåller några olika tankar så vi delar in avsnittet i mindre delar, först v 3-4 där Paulus tackar Gud för församlingen i Thessaloniki. Därefter v 5-10 där Paulus gör vad han kan för att trösta och uppmuntra dem i deras svårigheter. Han gör det genom att påminna om Herrens återkomst. I v 11-12 förtydligar han hur han ber för dem. Den här indelningen är ännu ett tecken på hur det är möjligt att dela in en text på olika sätt. När Paulus skrev fanns som bekant inga kapitel eller versar och faktum är att v 1-10 består av en enda mening på grekiska. Det tyder på att Paulus var fylld av engagemang när han skrev.

1:3 Vi är alltid skyldiga att tacka Gud för er, bröder. Och det har vi goda skäl till, eftersom er tro växer till så starkt och den kärlek ni alla hyser till varandra blir allt större hos var och en av er. 4 Därför berömmar vi oss i Guds församlingar av er, av er uthållighet och er tro under alla de förföljelser och lidanden som ni får utstå.

Paulus låter oss förstå att Gud har verkat på ett sådant sätt att han och de andra är **skyldiga att tacka Gud**. Så måste också vi lära oss att se på varandra. Det som är bra ibland oss är Guds verk och då är vi skyldiga att tacka Gud. I dessa versar får vi tre konkreta skäl. Det första är att thessalonikernas tro växer till så starkt. Vad betyder det? Begreppet tro syftar antingen på deras förmåga att förtrösta i svårigheterna, visa Gud tillit, eller syftar det på att undervisningen som sådan utbreder sig, se kommentaren till 1 Thess 3:2. Men de två betydelseerna går in i varandra. Hursomhelst blir Paulus upprymd när han tänker på detta eftersom han använder det grekiska ordet *uperauxano* här översatt med **växer till så starkt**. Ordet är så starkt att det kunde översatts ”spränger alla gränser.” Det andra skälet är att **den**

kärlek de hyser till varandra blir allt större. I 1 Thess 3:12 bad Paulus just om detta och nu någon eller några månader senare tackar han Gud för bönesvar. Denna detalj indikerar brevvets äkthet.

Deras tro och kärlek till varandra präglade församlingen på ett sådant sätt att ryktet spred sig i Guds församlingar. Här får vi det tredje skälet för tacksägelse; nämligen deras **uthållighet och tro under alla de förföljelser och lidanden de får utstå**. Här syftar begreppet tro klart på deras sätt att förtrösta. Denna förtröstan är också vad Paulus tar fasta på när han uppmuntrar dem i de kommande verserna. Det grekiska ordet ovan för regelrätta förföljelser är *anecheste* medan ordet för lidanden, grekiska *thlipsis* är mer allmänt.

Lidande och trångmål har en central betydelse för mänskligheten oavsett tro. Världen är helt enkelt beskaffad så. I hebreiskan och grekiskan finns en mängd olika ord för olika slag av lidanden. Alla människor möter svårigheter och lidanden av olika slag. Det är därför inte något underligt att också kristna får lida. Jesus använde det förra ordet, grekiska *anecheste* i Matt 13:21, Mark 4:17 och 10:30. Det fortsatte att brukas av Lukas i Apg 8:1, 13:50 och av Paulus i Rom 8:35, 2 Kor 12:10 och 2 Tim 3:11. Det senare ordet *thlipsis* betyder lidanden och svårigheter av alla slag. Ordet *thlipsis* är vanligt i LXX. Det beskriver närmast ett normaltillstånd för Guds folk, se Rom 5:3 och 12:12. Det var inte något lätt beslut att bli en Jesu Kristi lärjunge, en helgelsens process sätter igång där våra fiender världen, djävulen och vårt eget kött aktiveras. Lidandet betraktas ibland som en delaktighet av Kristi liv som i 2 Kor 1:5, men ordet syftar här sannolikt på det yttre hån och de fysiska övergrepp de utsattes för. När Paulus tackat Gud för dem fortsätter han med att kommentera den stora betydelse deras tro, kärlek och uthållighet har och att uppmuntra dem.

1:5 Allt detta är ett bevis på Guds rättvisa dom, att ni skall anses värdiga Guds rike som ni lider för. 6 Gud är rättfärdig: han vedergäller dem med lidande som plågat er 7 och ger åt er som blir plågade lindring tillsammans med oss. Och det sker när Herren Jesus kommer från himlen och uppenbarar sig med sina mäktiga änglar, 8 i flammande eld och straffar dem som inte vill veta av Gud och dem som inte lyder vår Herre Jesu evangelium. 9 Dessa skall bli straffade med evigt fördärv, bort från Herrens ansikte och hans härlighet och makt, 10 när han kommer för att förhärligas i sina heliga och väcka förundran hos alla dem som tror. Ty vårt vittnesbörd har ni trott. Så skall det ske på den dagen.

De förföljelser de utsätts för sker med Guds goda minne. De är till och med **ett bevis på Guds rättvisa dom**. Gud anser att thessalonikerna **skall anses värdiga Guds rike**. Deras lidande äger inte rum för att de är ovärdiga. De lider inte för sina synders skull utan därför att de är Jesu lärjungar. Gud litar på de kristna i Thessaloniki.

Men det finns två skäl som gör att svårigheterna och lidandena har särskild betydelse för de kristna. För det första blir dessa medel för vår helgelse, det vill säga den gamla människan kommer på skam, vissnar bort eller dör och den nya binds hårdare samman med Gud. För det andra får de kristna utstå ett *särskilt* lidande just därför att de är kristna. Världen och djävulen rasar mot dem därför att de kristna hör samman med den Jesus man tidigare försökt utplåna. Genom sitt sätt att hantera svårigheter och lidanden påminns vi om Jesus och hans försoning. Försoningen blir på nytt synlig. Den förverkligas och Guds rike sprider sig ytterligare genom vittnesbördet. Jesus talar om att de är saliga när de får lida för himmelrikets skull, Matt 5:9 f. När thessalonikerna får lida blir inte Gud orolig, därför att Han ser att Han kan lita på dem. De kommer att klara av lidanden. Gud skulle inte tillåta dessa lidanden om han inte hade detta

förtroende för dem. Vi växer eller förädlas nämligen genom lidanden, 1 Kor 10:13. Varför låter detta så ovant i våra öron? Kanske för att vi är ovana att höra om eller tänka på Guds helighet. Det förleder oss att missförstå Gud och att tro att Han är grym. Är det därför Gud kan kännas så långt borta, undrar jag? Thessalonikerna fick från början ta emot en Gud som är kärlek och helig på en och samma gång. När de möter svårigheter och lidanden får de lära känna den Helige Guden och resultatet är att de lär känna Gud bättre.

För det andra menar Paulus att de som utsätter thessalonikerna för lidanden själva kommer att drabbas av sådana, men med den stora skillnaden att de inte kan bejaka de svårigheter och lidanden de får möta. Inte heller uppenbaras Guds försonande kärlek när de lider utan istället uppenbaras Guds helighet, Guds vrede över dem. Paulus skriver att Gud **vedergäller dem med lidande som plågat er och ger åt er som blir plågade lindring tillsammans med oss**. Översättningen kan här låta lite omständlig. Giertz översättning lyder: ”Gud ska låta dem som vållar er lidande få lidande till vedergällning”. De onda gärningarna faller helt enkelt tillbaka på dem som vållar dessa. Det grekiska ordet för vedergällning är *ant-apodidomi* betyder betala igen, ersätta eller återgälda och har helt enkelt att göra med att Gud är rättvis. Bibel 2000 har gjort en omskrivning så där heter det: ”Guds rättvisa innebär ju att ...”

Några kommentatorer är måna om att tona ner talet om Guds rättvisa dom och vill hellre stryka under att Paulus här tröstar och uppmuntrar de lidande thessalonikerna. Men då gör de enligt min mening orättvisa åt texten. Paulus förstår faktiskt svårigheter och lidanden som en gudomlig aktivitet och har inte något behov av att tona ner Guds helighet. Vi behöver förstå att den Gud som räddar oss både kan beskrivas som kärleksfull och helig. Detta är ju också särskilt synligt i Jesus Kristus, Människosonen som måste lida mycket för att försona oss med Gud, se Matt 17:12, Mark 8:31, Luk 17:25, 24:26 Apg 17:3, 26:23.

Paulus talar mer om hur Guds helighet uppenbaras i till exempel Romarbrevet 1:18–2:24. Paulus fortsätter med att skriva att detta sker slutgiltigt **när Herren Jesus kommer från himlen**. Paulus har i 1 Thess skrivit om Herrens återkomst och i dessa versar säger han ingenting nytt. Herren ska komma från himlen, det vill säga Han befinner sig där just nu. Han är krönt med all makt, han lider med oss och ber för oss, men ska än en gång lämna sin plats för att **uppenbara sig** för oss, grekiska *apokalypsis*. Han ska komma tillsammans med **sina mäktiga änglar**, jämför 1 Thess 3:13 där han ska komma med alla sina helige. Betoningen ligger emellertid inte på änglarna eller de helig utan på Herren själv. Änglarna och de heliga är endast följeslagare. De finns så att säga med i hans närhet. De ingår i hans hov. De ska vidare uppenbara sig **i flammande eld**. Elden finns närvarande när Herren uppenbarar sig i den brinnande busken, 2 Mos 3:2, på Sinai berg 2 Mos 19:18 och vid Arons första offer 3 Mos 9:24. I Ps 18:9 utgår eld ifrån Herren liksom i Jes 66:15, Hes 1:13, 27 och Dan 7:9. När vi kommer till Nya Testamentet ligger det nära till hands att tänka på Matt 3:11 f som talar om att Jesus ska döpa i Helig Ande och eld eller eldstungorna på Pingstdagen i Apg 2:3.

När Paulus helt kort antytt något om Guds helighet återvänder han till Guds rättvisa. Gud **straffar dem som inte vill veta av Honom och dem som inte lyder vår Herre Jesu evangelium**. Det är tänkbart att Paulus här tänker på två olika grupper av människor, där den första gruppen utgörs av hedningarna, de som inte vill veta av Gud, erkänna Honom och den andra av judarna, som inte vill lyda. Men förmodligen är det att läsa in för mycket i texten. Kvar står då att Paulus ändå syftar på människor som inte ”lärt känna Gud”, jämför 1 Thess 4:5. I sammanhanget är det av värde att läsa Ps 9:11, 17 och 79:6. Jesus utgår från samma tanke i Matt 7:23 och Joh 17:3, men fyller den med ett mer tydligt innehåll.

Om tolkningen ovan av v 6-7 gått fram borde vi förstå orden i v 9 där Paulus säger om dem som inte känner Gud att **dessa skall bli straffade med evigt fördärv, bort från Herrens ansikte och hans härlighet och makt.** Det grekiska orden för bli straffad är *diken tisousin* och betyder bokstavligen att de ska betala rättvist, jämför Rom 6:23. Inte heller här antyds något gudomligt hämndbegär. Paulus konstaterar sakligt att det finns en skuld och den ska betalas rättvist eftersom Gud är rättvis. Alternativet är också fortsättningsvis att ta emot Guds gåva, Jesus Kristi evangelium, det vill säga återigen talar Paulus om Guds helighet och Guds kärlek, båda lika definitiva, se 1 Thess 5:3. Lägg märke till att Paulus i v 7-9 benämner Jesus för Herren, med det namn som är Guds eget. Gud själv handlar genom Jesus Kristus som är den andra personen i den Heliga Treenigheten, se hemligheten med den kristna tron i till exempel Jesus ord i Matt 11:27 ff eller Joh 14:7 ff. Allting är ställt på sin spets med orden bort från Herrens ansikte. De betyder bort från Jesus, som är Guds sätt att rädda oss, se också Joh 14:6.

Det heter att Herren ska uppenbara sig i sin "härlighet och makt", det vill säga också i sin helighet och rättvisa. Detta är tillräckligt för att de som står emot Honom kommer att bli straffade med evigt fördärv. Hebreerbrevets författare skriver om domen: "Det är förskräckligt att falla i den levande Gudens händer." Se Hebr 10:26-31. Det är lika förskräckligt att möta den härlige som den helige, den kärleksfulle som den mäktige. Här står vidare att motståndarna tvingas **bort från** (grekiska *apo*) **Herrens ansikte**, bort från Honom som ger liv.

v 10. Men framförallt kommer Herren för att **förhärligas i sina heliga.** Paulus använder ett ovanligt grekiskt ord *endoxaso* när han berättar vad som ska ske. Ordet finns endast här och återkommer i v 12. Vi förstår av det ordet att fulländningen, förhärligandet helt igenom är Guds verk. Han ska förhärligas i oss, grekiska *en*. Ordet kan översättas med i, genom eller bland.² Denna tanke finner vi redan hos Jesus och i dennes översteprästerliga förbön, Joh 17:20-23. Gud tog sin boning i Jesus, Joh 1:14, vi såg hans härlighet och denna ska förverkligas också bland oss som tror. På samma sätt som frälsningen är oss given, pågår i denna stund och en dag ska fullbordas ska det vara med härligheten. Det är med andra ord å ena sidan något som pågår och å andra sidan något som bara Gud själv kan fullända. Förhärligandet är något som ligger utom räckhåll för mänsklig förmåga, något som tillhör hemligheten. Paulus talar om detta i Ef 3:8-13. Det är svårt att helt föreställa sig vad detta kommer att innebära, men Paulus skriver att det kommer att **väcka förundran hos alla dem som tror.** Ingen av dem som tror kommer att vara undantagen, utan alla som tror, från den minste (Jer 31:34 och Matt 25:40, 45) också de i Thessaloniki kommer att förhärligas. Detta kommer att ske på den dagen när Herren kommer åter, jämför 1 Thess 3:13. Lägg också märke till hur Paulus jämför Guds evangelium, Guds ord med det egna vittnesbördet. Det finns frälsande kraft i vårt vittnesbörd. När Paulus uppmuntrat thessalonikerna med dessa ord drar han den praktiska slutsatsen i v 11-12.

1:11 Och därför ber vi alltid för er, att vår Gud skall anse er värdiga sin kallelse och med kraft fullborda varje god föresats och gärning i tron, 12 så att vår Herre Jesu namn förhärligas i er och ni i honom genom vår Guds och Herren Jesu Kristi nåd.

² Giertz föredrar att förstå en som bland och hans översättning blir att Herren ska bli prisad av sina heliga. Båda översättningarna är möjliga.

I 1 Thess 2:19 talar Paulus om thessalonikerna som sin ärekrona och vill tro att Gud ser det på samma sätt. Paulus ber för det första att Gud ska anse dem **värdiga sin kallelse**. Kallelsen är det viktigaste att människa bär på. Varje människa har fötts till ett gudomligt uppdrag och livet handlar om att låta Gud förverkliga denna kallelse i våra liv. Vi behöver ta emot, hålla fast och se hur Gud fullbordar kallelsen. Det kristna livet är byggt på klippan Kristus, se Matt 16:18 och 1 Kor 3:10 ff. Vi är kallade till ”enheten i tron ... och manlig mognad” skriver Paulus i Ef 4:13 och Petrus tillägger att vi i väntan på dagen ska leva ”heligt och gudfruktigt.” Det är tydligt inte bara att våra liv grundas i Gud utan också att det fullbordas i Gud. Vi ska därför förstå och tolka den egna livssituationen dels utifrån Jesu uppståndelse från de döda och dels utifrån hans återkomst.

Det är också viktigt att förstå att våra liv och vår livsstil inte är avgörande för vår frälsning. Frälsningen är helt och hållet ett verk av Gud, men Gud kommer att använda sig av sin måttstock när våra liv ska utvärderas. Men vi vill redan nu ”behaga Gud”, 1 Thess 2:4 och bli mer helig, se 1 Thess 3:13 och 5:23. Paulus bön blir därför vägledande för oss.

För det andra ber Paulus att Gud ska **med kraft fullborda varje god föresats och gärning i tron**. Denna vers liknar Fil 2:13 och det finns skäl att förstå den som att Gud ska verka genom den goda föresatsen, viljan och tron. När Gud verkar i och genom oss förhärligas Han. Ordet förhärliga mötte vi redan i v 10. Då kopplades det samman med Jesu återkomst. Nu hör det samman med hans närvaro och gärning i våra liv. Det är ändå fortfarande en betoning på Kristus snarare än på oss själva.

Det har ibland påpekats att 2 Thess skiljer sig från 1 Thess framförallt när det gäller undervisningen om Jesus återkomst. Vid en fördjupad läsning av detta första kapitel har vi sett att undervisningen inte främst ligger på återkomsten utan på förhärligandet, det vill säga fullbordandet av det kristna livet. Hela kapitel ett är som en längre inledning samtidigt som det belyser vikten av att leva i Gud. När vi nu går över till det andra kapitlet kommer vi emellertid in i brevets centrum där Paulus försöker rätta till en del av thessalonikernas förståelse av återkomsten.

Det är lätt att förstå att det spekulerades kring Jesus återkomst och att det uppstod rykten kring återkomsten. Vi vet inte exakt vilka. Vi vet vad som står i 1 Thess men där finns inte allt och framförallt ingen diskussion. Vi vet inte hur thessalonikerna förstod Paulus mer än vad vi kan utläsa av 1 Thess. Av 2 Thess 3:11 framgår att Paulus fått rapporter från Thessaloniki om att några lever oordentligt och vi förstår att det har att göra med Jesu återkomst. I 2:5 står det: ”Kommer ni inte ihåg ...” och i 2:6: ”Ni vet vad ...”. Den undervisning vi möter i kapitel 2 förutsätter därför att man hört vad Paulus muntlig sagt i Thessaloniki.

När kyrkofadern Augustinus (350-430 e Kr) kommenterar detta kapitel i *Gudsstaten* (20.19) skriver han att han inte förstår just av det skälet att han inte har tillgång till helheten. Augustinus kom också härigenom att lägga grunden för den förståelse av 1000-årsriket som ännu är förhärskande i den allmänliga Kyrkan. I kommentaren till 1 Thess redogjorde jag för detta och för ytterligare tre olika sätt att förstå Jesu återkomst. I stor ödmjukhet och med viss vanda skrev jag också att jag lutade åt Premillenianismen och jag anförde sju skäl för detta. Det är med andra ord med denna förförståelse jag närmar mig kapitel två. Jag stryker under denna förförståelse för att läsaren också fortsättningsvis mer ska rikta in sig på det kristna livet än på återkomsten.

När vi läser i Skrifterna får vi veta att Herrens dag ska komma, att Gud ska döma världen och rädda dem som tror på honom. Därefter skall Gud upprätta sitt fullkomliga rike. Då skall

- alla folk tillbe Israels Gud, Jes 2:2 f
- fred och rättvisa råda, Jes 2:4
- skapelsen vara i balans, Jes 11:6
- Guds folk leva i trygghet, Mika 4:4
- Guds lag vara skriven i våra hjärtan, Jer 31:31-34

Paulus har förstått att Jesus är Davids son, den Messias som skulle komma för att upprätta riket. Men Jesus började upprätta riket, utan att avsluta denna tidsålder. Det betyder att den nya tidsåldern *redan* har kommit men *ännu inte* fullbordats. Denna spänning innebär att vi lever i en process, att vi lider, men också att vi har ett hopp om framtiden. Jesus själv talade om de svårigheter vi skulle gå igenom och det är dessa som Paulus nu knyter an till. Det är knappast troligt att Paulus oroade sig för framtiden. För honom spelade det ingen stor roll om Jesus kommer åter nu, snart eller sedan. Han avfärdade sannolikt en hel del frågor om den yttersta tiden till stor del därför att han inte visste när Jesus skulle komma åter.

UNDERVISNING 2:1-12

Den undervisning som nu följer rubriceras i FB med orden *Laglöshetens människa*. Uttrycket är hämtat från v 3. Det är en rubrik som används också i andra översättningar och kommentarer. Vi läser hela undervisningen i ett sträck. Nu kommer Paulus in på själva undervisningen. Kom ihåg att vi faktiskt inte vet särskilt mycket om hur han undervisat de månader han var i Thessaloniki. Men vi vet att han redan i 1 Thess 4:11 och senare i 2 Thess 3:11 var bekymrad över hur en del av församlingsmedlemmarna levde sitt dagliga liv. De flesta exegeter tror att frågorna om återkomsten och hör samman med de människor som mest slog dank om dagarna. Han går här närmare in på återkomsten, men fortfarande betonar han nuet, se v 1-3a:

2:1 När det gäller vår Herre Jesu Kristi ankomst och hur vi skall samlas hos honom, ber vi er, bröder, 2 att inte så plötsligt tappa fattningen och bli skrämda, vare sig av någon ande eller av något ord eller brev, som påstås komma från oss och som går ut på att Herrens dag har kommit. 3a Låt ingen bedra er på något sätt.

De två substantiven **ankomst** och **hur vi skall samlas** (grekiska ”vårt församlande”) har en gemensam artikel vilket betyder att de utgör en och samma händelse, jämför 1 Thess 3:13. Detta talar emot dem som menar att uppräckandet sker först och återkomsten vid ett senare tillfälle. Det sker samtidigt.

V 2 översätts i Bibel 2000 på ett annat sätt. Där syftar Paulus på tre tänkbara källor till den oro som präglar thessalonikerna, Anden ... sagt ... skrivit. Det är troligt att Paulus påminner dem om profetiska ord, undervisningen och sitt tidigare brev. Pauls vill gärna att de profeterar, se 1 Thess 5:19 ff, men också att de prövar vad som profeteras så att de inte vilsledds av **någon ande** eller **plötsligt tappar fattningen och blir skrämda**. Rädsla är för övrigt inte Andens frukt. Det har tydligen också varit så att andra personer har hänvisat till

Paulus samtidigt som de uppträtt auktoritativt. Paulus talar därför om vad som måste ske innan återkomsten.

Det har varit omdiskuterat vad thessalonikerna egentligen trodde. Trodde de att Kristus hade kommit tillbaka? Trodde på vad som kallas för en realiserad eskatologi, det vill säga en närmast gnostisk uppfattning att Jesus var närvarande i andlig mening. Det finns ingenting som tyder på att de kristna i Thessaloniki skulle trott så. Paulus hade ju varit där, men det verkar som att de ställt frågor kring detta. De själva väntade på **Herrens dag**, men det fanns tankar och rykten som påstod annat och de kristna i Thessaloniki hade att förhålla sig till detta. De behövde få klarhet i den tidsordning saker och ting skulle hända.

2:3b Ty först måste avfallet komma och laglöshetens människa, fördärvets son, öppet träda fram, 4 motståndaren som förhäver sig över allt som kallas gud eller heligt, så att han sätter sig i Guds tempel och säger sig vara Gud. 5 Kommer ni inte ihåg att jag sade er detta, när jag ännu var hos er?

Vi kan ha en del frågor kring vad Paulus skrivit i de första verserna och därför är det viktigt att sluta spekulera här. Vi vet helt enkelt inte mer än vad som skrivits här. Men en sak tycks vara klar och det är att innan återkomsten **måste avfallet komma**. För det första inleds versen med ett **ty först**, det vill säga här kommer en nödvändig förklaring. För det andra är detta avfall allmänt erkänt av de första kristna. Den grekiska termen *apostasia*, avfallet, fungerar som en teknisk term i Skriften och i den intertestamentala litteraturen.³ Det är dessutom, för det tredje, så att själva termen här föregås av bestämd artikel. Så tveklöst måste avfallet komma innan återkomsten.

I Jos 22:22 och 2 Krön 33:19 översätts ordet med otrohet eller trolöshet. Det är fråga om ett avfall från Gud och det förbund han ingått med sitt folk. Men det kan också tillämpas om ett politiskt uppror. I det gamla Israel skilde man inte dessa åt. När vi kommer till den intertestamentala tiden används ordet om de judar som av sagt sig sin tro på Israels Gud, Ragnarsson hänvisar här till Jubiléerboken 24:14-21 och 4 Esra 5:1-12. I det första stället beskrivs avfallet med att synden tar över, gudstjänster försummas och sociala relationer bryts. I det senare stället förknippas avfallet med än värre störningar som allmänt kaos och kosmiska katastrofer. Dessa tankar bekräftas av Jesus i till exempel Matt 24:3-14. Jesus talar därefter om Förödelsens styggelse i v 15-28 och sedan i om sin återkomst och domen i v 29-51. Det är med andra ord ett känt mönster som följer med in i 1 och 2 Thess, se också 1 Tim 4:1 ff och 2 Tim 3:1 ff.

I samband med det stora avfallet ska **laglöshetens människa, fördärvets son, öppet träda fram** eller uppenbaras, grekiska *apokalypses*, som det heter i grundtexten. Begreppet laglöshetens människa återfinns redan i 5 Mos 13:13 ff där det talas om ondsinta män, hebreiska *belial*. I Skriften används ordet mer allmänt. Det är först inom senjudendomen som Belial blir ett namn på den Onde, på Satan eller Antikrist. Paulus använder namnet i 2 Kor 6:15. Vi vet inte om namnet vid tiden för Thessalonikerbrevet syftar på en eller en grupp av ondsinta män, en institution eller regering. Klart är i alla fall att Laglöshetens människa inte är

³ Med begreppet den intertestamentala tiden avses tiden mellan GT och NT, det vill säga från år 400 – 0 f Kr. De sista gammaltestamentliga böckerna utspelar sig under den persiska perioden (450-330 f Kr), den hellenistiska perioden (330-166 f Kr), den hasmoneiska perioden (166-63 f Kr) och den romerska från och med år 63 f Kr då general Pompejus erövrade Jerusalem och Israel infogades i det romerska riket.

identisk med Satan för denne nämns senare i v 9 vid sidan om Laglöshetens människa. Paulus skriver att denna ska öppet träda fram eller uppenbaras och använder då samma uttryck som används om Herren i 1:7. Då blir effekten att Kristus och Antikrist kontrasteras mot varandra. Personen ifråga kallas också för **motståndaren**, se 1 Kon 11:23 och 1 Tim 5:14. Beteckningen är närmast synonymt med satan, den som anklagar eller står emot. Vidare kallas denna laglöshetens människa kallas för **fördärvets son**. Paulus använder samma uttryck här som Jesus gör om Judas Iskariot i Joh 17:12. Det är samma person som **förhäver sig, sätter sig i Guds tempel** och **säger sig vara Gud**, jämför med Jes 14:13, Hes 28:2, Dan 7:25, 8:9–12 och 11:36-39. Det råder med andra ord ingen tvekan om vilken ande som behärskar personen ifråga. Lägga märke till att personen sätter sig i Guds tempel. Bakgrunden är först tabernaklet där Gud satt på nådastolen och templet där Gud bor i det allra heligaste, se 1 Sam 4:4, Ps 80:1 eller 99:1. Men som vi sett finns det i Skriften en förutsägelse om att i den yttersta tiden ska någon annan försöka ta Guds plats. Jesus hade med detta i sitt stora eskatologiska tal, Matt 25:15 och Mark 13:14.⁴

Kristi kyrka kallas också för Guds tempel och vi tänker oss att den Helige Ande uppfyller detta vårt tempel. När det inträffar att laglöshetens människa tar Guds plats i Kristi kyrka vet vi att tiden är nära. Detta hade Paulus talat med församlingen i Thessaloniki om, v 5. Denna laglöshetens människa är för närvarande osynlig därför att han hålls tillbaka. Vi läser v 6 och 7.

2:6 Ni vet vad det är som nu håller honom tillbaka, så att han kan träda fram först när hans tid kommer. 7 Redan är ju laglöshetens hemlighet verksam. Han som nu håller tillbaka måste endast först röjas ur vägen.

Av inledningen förstår vi att de visste något som vi inte vet. Det finns en språklig svårighet här nämligen förändringen från **det** till **han**. Är det något som håller tillbaka laglöshetens människa eller är den någon som gör det? Flera exegeter tror att Paulus här syftar på den Helige Ande. Den Helige Ande kan vara både det och han. Men förutom att den Helige Ande praktiskt alltid omtalas som en person, inte som en kraft, väcker det fler frågor än svar. Varför skulle den Helige Ande ”röjas ur vägen”? Och när då? I samband med uppräckandet ...? Andra exegeter har hävdade att det skulle vara den kristna missionen enligt Jesu ord i Matt 24:14 om att evangeliet först måste predikas för alla folk. Paulus betraktade i sådana fall sig själv som en av de missionärer som fortfarande håller emot. Med det verkar något långsökt. Ett tredje tolkningsförsök har gjort gällande att det syftar på det romerska imperiet och han på kejsaren. Kejsaren upprätthöll lag och ordning. Det kan också stämma bättre med Paulus tankar om överheten i till exempel Rom 13 och den livssituation de första kristna levde i. MEN alla dessa kejsare är utdöda sedan länge och fortfarande har inte laglöshetens människa öppet trätt fram. Så frågorna tycks kvarstå.

Jag vill emellertid göra mig till tolk för ytterligare en förståelse. För många år sedan lyssnade jag till Sven Reichman när han la ut denna text. Han gjorde en koppling mellan v 7 och v 9 -

⁴ De romerska kejsarna var helt införstådda med och samarbetade med de romerska gudarna. 12 f Kr hände det sig att kejsar Augustus (63 f Kr – 14 e Kr) blev *pontifex maximus*, den översteprästen som övervakade den romerska religionen. Det fanns en officiell enhet mellan staten och religionen. Efter sin död upphöjdes han formellt till en gud och efter detta var alla kejsare officiellt gudar redan under sin livstid. År 40 e Kr försökte Caligula (12 – 41 e Kr) resa en staty av sig själv i Jerusalems tempel. Detta hade emellertid misslyckats och året därefter dog Caligula. Detta kände naturligtvis Paulus till. Så talet om laglöshetens människa levde vidare. Den Jerusalems förstöring Jesus hade talat om ägde rum 70 e Kr.

10. I v 10 heter det att de inte tog eller älskade emot sanningen. Reichmann menade att kärleken till sanningen eller de som älskar sanningen är den återhållande faktorn. Det går inte att lura dem som följer Jesus, dem som går på Sanningens väg. I den yttersta tiden ska emellertid avfallet bli så stort att jordens salt och världen ljus inte längre räcker till. Då kan laglöshetens människa träda fram öppet utan att någon säger emot. Denna tolkning får min röst av fem skäl.

1. Den stämmer bra med Jesu egna ord i Matt 24:12
2. Den stämmer bra med Paulus undervisning i de andra breven, t ex 2 Tim 3:1 ff
3. Den strider inte emot exegeternas tolkningsförsök ovan.
4. Det är dem som älskar Sanningen som utgör hindret, den Helige Ande eller den levande missionen.
5. Denna återhållsamhet sker med Guds goda minne

Laglöshetens människa kan träda fram **först när hans tid kommer**. Det är den Laglöses tid men den kommer först när Gud ger den till honom. Medan vi väntar är **laglöshetens hemlighet verksam**. Det grekiska ordet för hemlighet är *mysterion* och närmast att förstå som en teknisk term. Det talas relativt ofta om Guds hemlighet. Det är en hemlighet som ingen förstår men som Gud vill uppenbara för alla dem som tror. Ordet återfinns bland annat i Mark 4:11, Rom 11:25, 16:25, 1 Kor 15:51, Ef 1:9, 3:3 f, Kol 1:26, 2:2 och även i 1 Tim 3:9 och 16. När det därför här talas om laglöshetens hemlighet går det att förstå ungefär som lidandets problem. Går det att förstå? Ja, så mycket som Gud uppenbarar för dig och mig, bit för bit. Det handlar om helgelsens verk. De där obegripliga och svåra sakerna vi vill undvika, men som Gud tycks tillåta. Hemligheten är att också de svårartade händelserna sker med Guds närvaro, Guds minne och tillåtelse.

2:8 Sedan skall den laglöse öppet träda fram. Men honom kommer Herren Jesus att döda med sin muns anda och förgöra, när han visar sig vid sin ankomst. 9 Den laglöses ankomst är ett verk av Satan och sker med stor kraft, med lögnens alla tecken och under 10 och med all slags orättfärdighet som bedrar dem som går förlorade, eftersom de inte tog emot sanningen och älskade den, så att de kunde bli frälsta.

Sedan, det vill säga därefter, ska den Laglöse träda fram. Det här är tredje gången som Paulus säger detta, se tidigare v 3 och 7. Men Paulus fortsätter snart med att säga att Herren Jesus kommer att vid sin ankomst förgöra honom. Paulus betonar Jesu överlägsenhet genom att använda ordet Herren och genom att låta det ske med hans muns anda, en anspelning på den lätthet med vilken Herren besestrar den laglöse, jämför Jes 11:4 b. Denna segervisshet finns i Martin Luthers kända psalm, nr 237;- i Svenska psalmboken: Vår Gud är oss en väldig borg där v 3 slutar med orden ”ett ord kan honom fälla.”

FB avslutar v 8 med orden **när han visar sig vid sin ankomst**. Av den grekiska texten framgår att den laglöse förgörs av Guds härlighet. Grekiskan skriver *te epifania tes parousias autou*, ett dubbeluttryck där epifania betyder uppenbarelse i ljus och härlighet och parusia ankomst. Bibel 2000 översätter lyckat med glansen vid hans ankomst. Jämför min kommentar till 1:9 om att möta den levande Guden som är kärlek och helig på en och samma gång. Men på samma sätt som Herren har sin ankomst så talar Paulus om den laglöses ankomst. Här används samma ord för dem båda, grekiskans parusi. Den laglöses ankomst är en parodi i jämförelse med Herrens ankomst men ändå en mardröm. Den laglöses ankomst är ett verk av Satan och den senare bistår med sina **tecken och under** för att bedra dem som går förlorade. I

den grekiska texten talar Paulus om pseudo-tecken och pseudo-under. De är falska därför att de är oäkta. De är illusioner eller trolleri. De är falska därför att de har fel ursprung och de har fel mål. De syftar till att **bedra** dem som går förlorade.

Det är ingen detalj att Paulus talar om **dem som går förlorade**. Det är dem som är blinda som blir bedragna. De är dem som inte kan stå emot. De är på fel väg och därför är de lätta att vilseleda. Paulus specificerar i v 10 vilka de är. Det är **dem som inte tog emot sanningen och älskade den**. Jesus talade om sig själv som Vägen, Sanningen och Livet, Joh 14.6 och det var så hans apostlar predikade och undervisade. När Paulus här talar om att ta emot och att älska och hålla sig till sanningen handlar det om vår relation till Jesus. Men det är just det som många (av de kristna?) inte gör. Så avslutar Paulus sin undervisning med ett konstaterande:

2:11 Därför sänder Gud en kraftig villfarelse över dem så att de tror på lögnen 12 och blir dömda, alla dessa som inte har trott på sanningen utan njutit av orättfärdigheten.

Här kommer så följderna av otron och obotfärdighet. Gud sänder en kraftig villfarelse över dem. Detta är inte så svårt att förstå egentligen. Det är andliga lagar som tar ut sin rätt. Det människan sår får hon skörda. Paulus uttrycker dessa tankar ännu tydligare i Rom 1:24, 26 och 28. För de första kristna utgjorde detta inget stort problem. De var snarare en självklarhet. Men för många västerlänningar har det blivit svårt eftersom många av oss präglats av den italienske författaren Dante (1265-1321 e Kr) och dennes berättelse om skärselden och helvetet. Den typen av tankar fanns inte hos de första kristna. Allt som hade med livet på andra sidan döden att göra låg i Guds händer.

Men kan Gud då verkligen sända en kraftig villfarelse? Som sagt kunde frågan knappast ha ställts i Thessaloniki. Gud var självklart allsmäktig vilket i Skriften framhävs gång efter annan. I 2 Sam 24:1 berättas om hur Herren eggade upp David att göra en folkräkning, men när samma händelse ska återberättas i 1 Krön 21:1 heter det att det är satan som eggade upp David. I 1 Kon 22: 20-23 berättas om hur Herren tillåter lögnandar att verka genom ett stort antal profeter i Israel. Kanske är detta exempel på laglöshetens hemlighet. Vi människor har inte all insikt i det osynliga, men ingen tanke i Bibeln kan få oss att dra slutsatser som att Gud är opålitlig, bedräglig eller nyckfull. Tvärtom läser vi gång efter annan att Han vänder det goda till det onda.

Det är inte Gud som gör **så att de tror på lögnen**. Guds avsikt är att alla ska komma till tro på honom, Joh 3:16 och 1 Tim 2:4. Men det finns människor som väljer att gå en annan väg, tro på ett annat sätt och leva ett annat liv. Dessa blir bedragna genom satans alla tecken och under. Här står till och med att de har **njutit av orättfärdigheten**. Gud låter en kraftig villfarelse komma över dem. Kanske kan det bli deras räddning?

När Paulus något gått igenom och rätt ut den ordning i vilket saker och ting ska ske kommer så själva tillämpningen, den andra delen av brevet. 2:13–17 fungerar som en sammanfattning eller som en övergång till fortsättningen. En hel del exegeter har haft svårt att karaktärisera den avslutande delen eftersom den tycks bestå av en blandad kompost. Ragnarsson har i sin kommentar karaktäriserat 2:13–3:5 som en övergång och begränsat förmaningarna till 3:6–15.

TILLÄMPNING 2:13–3:15

Gud har utvalt er

2:13 Men vi är skyldiga att alltid tacka Gud för er bröder, Herrens älskade, eftersom Gud från begynnelsen har utvalt er till att bli frälsta, genom att Anden helgar er och ni tror sanningen. 14 Det är detta som Gud har kallat er till genom vårt evangelium, för att ni skall vinna vår Herre Jesu Kristi härlighet. 15 Stå alltså fasta och håll er till de lärdomar ni har fått, muntligt eller genom brev. 16 Må vår Herre Jesus Kristus själv och Gud, vår Fader, som har älskat oss och i sin nåd gett oss evig tröst och gott hopp, 17 uppmuntra era hjärtan och styrka er till allt gott i ord och gärning.

Det sätt som Paulus här använder sig för att tacka Gud påminner mycket om inledningen av brevet. V 13-14 är en tacksägelse, v 15 en förmaning och v 16-17 en förbön. Några exegeter har därför ganska långtgående teorier om varför det är så, men ingenting har kunnat styrka de olika teserna varför det är bättre att låta texten stå som den står.

Vi kan särskilt lägga märke till den varma tonen som somliga menar har saknats i brevet för övrigt. Paulus, Silvanus och Timoteus **är skyldiga att alltid tacka Gud**. Han kallar dem för **bröder** och **Herrens älskade**. Skälet för Paulus tackar Gud är till dels för att just de utvalts **från begynnelsen**. Men här är lite oklart vad som menas och det grekiska ordet *aparchen* har i andra handskrifter förtydligats till *aparches*. Det ursprungliga ordet som vi har här översätts med begynnelsen i betydelsen att thessalonikerna varit utvalda ifrån skapelsens begynnelse. Tanken om en utkorelse är inte främmande för Paulus. Denna tanke framställs som en hemlighet i till exempel 1 Kor 2:7 och Kol 1:26, men då använder sig Paulus i regel av andra ord. Det finns skäl att föredra det senare ordet *aparches* som Bibel 2000 gör. Bibel 2000 översätter till ”Gud har utsett er att vara de första ... ” Se noten till 2:13 i FB. I Rom 8:23, 11:16, 16:5, 1 Kor 15:20, 23 och 16:15 använder Paulus det senare ordet *aparches*. Jag tycker denna detalj är ett bra exempel på hur den så kallade grundtexten ibland kan vara svår. Det är emellertid sällan, praktiskt taget aldrig, som de små skillnaderna förändrar någonting. Det viktiga med den här meningen är att det är **Gud som utvalt er till att bli frälsta**.

Vi ska också i dessa verser lägga märke till hur Paulus talar om Gud som Treenighet. Det är särskilt viktigt därför att denna lära ännu inte var fastställd, men tydligen inte heller ifrågasatt. I v 13 skriver Paulus **att Anden helgar er**, i v 16 om vår **Herre Jesus Kristus** och om **Gud, vår Fader**. Jesus hade själv talat om Treenigheten i Matt 28:19, Paulus vidare i 1 Kor 12:4-6, 2 Kor 13:14 och Ef 4:4-6, Petrus i 1 Petr 1:2 och Judas i sitt brev v 20. Det är möjligt att vi ska se den Treenige Guden också i Apg 20:28. Hela Treenigheten är inblandad i vår frälsning genom att Gud Fader älskar oss och utväljer oss i Sonen Kristus. Den Helige Ande gör oss delaktiga av denna frälsning när vi tror och tar emot Sanningen. Detta är grunden för att **Gud har kallat er genom vårt evangelium**. Vi förstår av texten att det skedde i den stunden de tog emot och satte tro till förkunnelsen. Guds verk är grunden och syftet är att vi ska få del av **vår Herre Jesu Kristi härlighet**. 1 Thess 2:12, 5:9 och 2 Thess 1:10. Vi kan med andra ord tala om:

Frälsningens dåtid v 13, v14 han har utvalt oss, han har kallat oss

Frälsningens nutid	v 13	Anden helgar oss, vi tror
Frälsningens framtid	v 14	vi skall vinna vår Herres härlighet

Till denna kommentar är ändå viktigt att inte bara konstatera tre olika tempus utan också förstå att de är sammanvävda med varandra. Paulus talar om ett liv att leva hör och nu. Alla tre tidsdimensionerna sammanfattas i dig och mig – nu.

När vi nu tar upp innehållet i ordet lärdomar måste vi komma ihåg och hålla fast vid att vi talar om ett liv. Det är livet i den Helige Ande som är utgångspunkten för Paulus när han uppmanar dem **att stå fasta och hålla sig till de lärdomar**, grekiska *tas paradoseis ni fått*. Låt oss stanna en liten stund vid detta faktum att de fått ta emot lärdomar. Ordet avser det undervisningspaket som ganska snabbt har vuxit fram i urkyrkan. Det var en vanlig rabbinisk metod som vi tror att också Jesus använde sig av dock med det tillägget att han själv utgjorde paketets verkliga innehåll. Den Helige Ande fyllde ”läran” med Jesu person och verk. Den lära som förmedlas är alltså Herren själv och först därefter kan vi rätt förstå och tillägna oss tillämpningarna. Kom alltså ihåg att det är dessa läror eller lärdomar som ska föras vidare från generation till generation, inga andra. Kom ihåg att detta paket står över lärarna själva. Lärarna kan inte lägga till eller dra ifrån som de själva vill utan att förråda Jesus. Kom ihåg att denna undervisning som vi har i den Heliga Skrift är auktoritativ för Kyrkan. Thessalonikerna var hyfsat rotade i detta på ett halvår och de fick ständigt leva med undervisningen i teori och praktik eftersom liv och lära, tro och gärningar hör ouplösligt samman. Jakobsbrevet i sin helhet torde vara en del av det paket Jakob, Herrens broder undervisade i Jerusalem. Dessa läror innehöll inte bara själva *kerymat* som vi tidigare talat om utan hade också andra inslag. Vi vet att i ordet *paradoseis* rymms också:

- 1) trosläran, det vill säga den rena dogmatiken, se till exempel 1 Kor 15:3-5
- 2) regler för gudstjänsten, det vill säga liturgin, se till exempel 1 Kor 15:23-25 (liturgin uttrycker dogmatiken!)
- 3) den etiska undervisningen, till exempel 1 Thess 4:1 f.

I 1 Thess 2:13 tackar Paulus Gud för att thessalonikerna ”tog emot Guds ord som vi predikade och tog det till er, inte som ett ord från människor utan som Guds eget ord ...” Ingenting hindrar med andra ord att Guds ord, Guds evangelium eller Sanningen kommer till oss genom en mänsklig röst, genom liturgin eller genom Helig Skrift. När vi nu sett något av kontinuiteten från Jesus till församlingen i Thessaloniki, något av den fasta undervisningen är det kanske inte, med tanke på hur det slarvas med detta i vår tid, så konstigt att det är så skakigt i vår tids församlingar.

När Paulus tackat Gud och manat dem att stå fasta går han över i en direkt önskan. Han önskar att **vår Herre Jesus Kristus själv**, ordet ”själv” är betonat i texten, **uppmuntra era hjärtan**, grekiska *paraklesis*, se 1 Thess 3:2, Rom 15:5 och 2 Kor 1:3. Det grekiska ”gott” som finns i v 16 återupprepas i v 17 vilket gör att det blir en viss betoning på det. Paulus använder ordet relativt regelbundet, se Rom 2:7, 2 Kor 9:8, Ef 2:10, Fil 1:6, Kol 1:10, 1 Tim 2:10, 5:10, 2 Tim 2:21, 3:17, Ti 1:16 och 3:1.

Också nästa avsnitt är lite ostrukturerat, men om man ser till innehållet går det att urskilja 3:1-3 som en uppmaning till att förbön och i 3:4-5 låter Paulus oss få veta att han är övertygad om deras välvilja och förbön. Vi läser:

3:1 För övrigt, bröder, be för oss att Herrens ord snabbt utbreder sig och blir ärat, liksom hos er, 2 och att vi blir räddade från fientliga och onda människor. Alla har ju inte tron. 3 Men Herren är trofast. Han skall styrka er och skydda er för den onde. 4 I Herren har vi det förtroendet för er att ni gör och kommer att göra det vi föreskriver er. 5 Må Herren leda era hjärtan in i Guds kärlek och Kristi uthållighet.

Vi ser att Paulus är mån inte bara om att **Herrens ord** ska utbreda sig snabbt utan också om att det **blir ärat**. Thessalonikerna själva var ett bra exempel på vad som menas. Motståndarna beskriver han som **fientliga och onda människor**. Eftersom det låter så hemskt i våra öron är det viktigt att ha klart för sig att det hebreiska tänkandet är mycket i vitt eller svart, antingen är man i Kristus eller så är man det inte. Motståndarna är här dem som lever utanför Kristus, det vill säga i fiendskap och ondska. Han förklarar det själv med orden **alla har ju inte tron**, det vill säga alla har inte tagit emot tron.

Herren är trofast. Han skall styrka er och skydda er för den onde. Här har vi samma uttryck som i bönen Fader vår, den Onde eller det onda. Det går inte avgöra om det är maskulinum eller neutrum, men uttrycket används ofta om Satan i NT, se Matt 13:19, 38, Ef 6:16, 1 Joh 2:13f och 5:18. Om vi läser det så här blir det också en effektiv antites till Herren. Det är ju också den Onde som står bakom de fientliga och onda människorna och den person Paulus tidigare kallat den Laglöse, 1 Tess 2:18, 3:5 och 2 Tess 2:9. Här ber Paulus om befrielse från den Onde.

Vi ska också kommentera Paulus ord i v 5 där han skriver **må Herren leda era hjärtan**. Vi har tidigare i kommentaren till 1 Thess 2:4 och 5:23 konstaterat att hjärtat står för den inre människan, för anden och själen tillsammans. I Skrifterna talas ofta om hur Gud ser till människans hjärta, 1 Krön 28:9, 29:17, Ps 7:9, 139:23, Ordspr 17:3, Jer 11:20, 12:3, 17:10, Apg 1:24, 15:8 och Upp 2:23. Här får vi veta att Gud leder våra hjärtan. Hur det går till ska vi beröra i vårt nästa studium, det av 1 Korintierbrevet. Här ska vi bara konstatera att Gud leder oss **in i sin kärlek och Kristi uthållighet**.

3:6 Bröder, vi uppmanar er i vår Herre Jesu Kristi namn att hålla er borta från varje broder som lever oordentligt och inte följer de lärdomar som de har fått av oss.

Paulus använder ett starkt ord när han **uppmanar ... varje broder**. Det grekiska ordet *paranggelo* används som en militärisk befallning. Det präglar hela versen så att de som är **oordentliga** jämföras med soldater som faller ur linjen. De befäls nu tillbaka med största tänkbara auktoritet. Här sker detta **i vår Herre Jesu Kristi namn**. Men kom samtidigt ihåg att de han befäls behandlas som bröder. De ska hålla sig borta från varje broder som lever oordentligt. Paulus har redan i sitt första brev förmanat de oordentliga, 1 Thess 5:14. Detta med att leva oordentligt måste med andra ord vara något allvarligt. Vad kan det vara som är så allvarligt?

För det första ska vi komma ihåg att Paulus tidigare förmanat och gett tydliga instruktioner om vad det är att vara en kristen. Han har talat om allt det goda Gud har gjort för oss och vad det innebär för våra fortsatta liv. Men de oordentliga har helt enkelt struntat i detta. De följer inte **de lärdomar**, grekiska *paradosis*, **som de har fått av oss**. Paulus pekar inte närmare ut vilka de är eller specificerar vad de inte gjort. Det var säkert uppenbart för dem som fick brevet, men inte lika tydligt för oss. Exegeterna har några olika förklaringar. Här ska jag redogöra för sex sådana.

En första sådan förklaring är att de helt enkelt inte brydde sig om att arbeta och så förtjäna sitt uppehälle, jämför 1 Thess 4:11, utan att de låg de övriga i församlingen till last. De levde på andras godhet förutom att de frestade andra att vara lika oordentliga.

En andra förklaring är att de oordentliga gick så långt att krävde att församlingens ledare skulle förse dem med vad de behövde. Dessa ledare hade emellertid stått emot de oordentliga och därmed fanns en schism mellan dessa. Detta skulle ha föranlett Paulus att skriva som han gjorde i 1 Thess 5:12 när han gav ledarna sitt stöd.

För det tredje betyder detta att de oordentliga hade lagt sig i hur de gemensamma tillgångarna skulle förvaltas. En av ledarnas uppgifter var ju att se till att ingen led nöd, att de fattiga fick vad de behövde. Men dessa som inte arbetade skulle väl inte förses?

För det fjärde finns det exegeter som menar att dessa oordentliga var ansvariga för det större problemet nämligen att ha undervisat om att Jesus redan hade kommit tillbaka eller var att vänta närhelst. I den meningen hade de lagt sig i själva läran. Den kan de ha spridit inte bara inom församlingen utan också salufört den på staden gator och torg. Det finns emellertid ytterligare försök att tränga bakom denna vers om de oordentliga. På senare tid har man försökt förstå versen ur ett sociologiskt perspektiv.

Det var, för det femte, vanligt inom den romerska, och även den grekiska, kulturen att se ner på dem som arbetar med händerna. Det ansågs inte vara så fint som till exempel att syssla med juridik, filosofi eller retorik. Kan det ha varit sådana tankar som låg bakom de oordentligas ovilja att arbeta?

För det sjätte fanns det företrädesvis fattiga människor vid denna tid kunde skaffa sig välgörare. Det innebar att de skulle tala väl om sina välgörare och dessa skulle då sörja för dem. Det kunde med andra ord vara ett rätt bekvämt liv. Om det fanns sådana i församlingen kan de ha varit ovilliga att ge upp sina förmåner.

Paulus lär emellertid från ett helt annat perspektiv. När en människa blivit upptagen i Guds församling, fått sitt fulla värde genom tron på Kristus ska denne ta ansvar för sig själv och för sina närmaste genom att arbeta. Vi läser vidare:

3:7 Ni vet själva hur man bör följa vårt exempel. Vi levde inte oordentligt hos er, 8 vi åt inte hos någon utan att betala för oss. Nej, vi arbetade hårt natt och dag för att inte ligga någon av er till last. 9 Inte så att vi saknade rätt till lön, men vi ville ge er ett exempel att följa.

I den grekiska texten används ordet *dei*, hos oss översatt **bör**. Det är vanligare att översätta *dei* med måste. Det är ett starkt ord som till exempel används när det heter att Människosonen måste lida och dö, Matt 16:21. Han måste lida och dö om Guds vilja ska ske. Paulus skriver att **de måste följa hans exempel**, grekiska *mimēomai*, imitera honom. Det senare ordet använder han också i v 9, se också Hebr 13:7 och 3 Joh v 11. Vid den här tiden fanns det inte så många att följa så thessalonikerna måste lära av de få som gått före för att kunna växa i tron på Kristus och i de följande verserna ger han dem tre skäl för detta.

För det första levde aldrig Paulus och hans arbetslag **inte oordentligt**. För det andra åt de inte **utan att betala** för sig. Här ska vi förstå ätandet som en bild för mat, logi, kläder eller något annat. Detta gjorde de för det tredje därför att de **inte ville ligga någon till last**. Detta

sammantaget är skälen för att thessalonikerna ska handla likadant, något han talat med dem redan i första brevet, se 1 Thess 2:9. Då handlade det snarast om att försvara de egna motiven, nu handlar det mer om att de ville vara föredömen. Paulus påminner om att de i och för sig haft rätt till lön, men att de hellre ville vara föredömen, exempel för thessalonikerna att följa. I vårt nästa studium som blir 1 Korintierbrevet återkommer Paulus till detta, se 1 Kor 9. När Paulus kommit så långt kan man tycka att der räcker, men han fortsätter.

3:10 När vi var hos er, gav vi er också den föreskriften att den som inte vill arbeta inte heller skall äta. 11 Men nu hör vi att en del bland er lever oordentligt. De arbetar inte utan går bara och drar. 12 Sådana befäller och förmanar vi i Herren Jesus Kristus att de skall arbeta och hålla sig lugna och äta sitt eget bröd. 13 Och ni, bröder, tröttna inte på att göra det som är gott.

Den som inte vill arbeta ska inte heller äta. Paulus skröder inte orden. Naturligtvis finns det undantag, men det är inte om dem Paulus talar. Han talar generellt. Hans uttryckssätt ger närmast intryck av ett ordspråk, kanske var detta en del av lärdomarna eller reglerna som Bibel 2000 översätter ordet. Det är möjligt att det går tillbaka 1 Mos 3:19. Några exegeter hävdar att det troligt är ett grekiskt ordspråk eller att Paulus själv myntat det. Vi vet inte och det spelar mindre roll.

Här får vi en beskrivning av de oordentlig av Paulus själv. Det är människor som **bara går och drar**. Det grekiska ordet syftar på en person som lägger sig och stör andra i deras arbete. Bibel 2000 översätter med: ”de gör inte vad de skall, bara vad de inte skall”. Den engelska översättningen NIV översätter med ”busybody”. Sedan upprepar han sin stränga förmaning till dem samtidigt som han uppmanar bröderna att arbeta, hålla sig lugna och äta sitt eget bröd. När Paulus uttalar sin önskan riktar han sig inte till en särskild grupp utan till hela församlingen, alla kristtrogna. **Och ni, bröder, tröttna inte på att göra det som är gott.** Uppmaningen är en del av evangeliet, tillämpningen av evangeliet, se Gal 6:9 och sedan 1 Kor 15:20, 58 och Fil 1:27. Det faktum att arbetet är en tillämpning av evangelium kan vara huvudskälet till att Paulus så här tidigt ger det så mycket plats i 1 och 2 Thess. Vi vet också särskilt genom Jakobsbrevet hur tro och gärningar hör samman. Vidare vet vi hur viktigt det var för de första kristna att evangelium var praktik. Jesus själv lärde att etiken är en del av evangelium. Det är också mot den bakgrunden vi ska förstå varningen i v 14 f.

3:14 Om någon inte rättar sig efter det vi säger i detta brev, ge noga akt på honom och ha inte någonting med honom att göra, så att han får skämmas. 15 Men betrakta honom inte som en fiende, utan tillrättvisa honom som en broder.

Texten tala om att lyda, grekiska *hypakouo*. Det handlar om den trons lydnad som Paulus kommer att återkomma till i Rom 1:5 och 16:17. Paulus har i 2 Thess 2:15 skrivit vad det handlar om och särskilt i förhållande till de oordentlig, 3:6–16.

Det är intressant att Paulus kallar den oordentlige för **broder**. Kanske är det rentav därför han kan förmana dem så strängt. De är viktiga för Paulus som vill vare sig att de förgiftar församlingen som sådan eller att de försvinner ut i periferin. Därmed har Paulus avslutat tillämpningen för den här gången och nu återstår bara avslutningen.

AVSLUTNING 3:16-18

3:16 Må han som är fridens Herre ge er sin frid alltid och på allt sätt. Herren vare med er alla. 17 Här skriver jag, Paulus, min hälsning med egen hand. Detta är ett kännetecken i alla mina brev, så skriver jag. 18 Vår Herre Jesu Kristi nåd vare med er alla.

Paulus avslutar med att leda dem tillbaka till **fridens Herre** och han önskar dem all frid. Det är möjligt att Paulus här använder sig av en hälsning som används i liturgin, det vill säga i gudstjänsten. Vi vet att gudstjänsterna var upplagda efter vissa mönster och orden här i v 16 kan vara avslutningen på en sådan liturgisk gudstjänst, jämför Rom 15:33, Fil 4:9 eller 2 Tim 4:22.

Det var relativt ovanligt att författaren av ett brev avslutade det med att sätta sitt namn under det. Namnet fanns i regel med i början, se 1:1 för att visa vem brevet kommer ifrån. Samtidigt är det inte helt ovanligt att en författare vill lägga till några rader på slutet, en sorts PS. Paulus har emellertid här låtit oss veta att detta till och med är kännetecknande för hans brev. Så gjorde han också när han skrev Galaterbrevet, 6:1 och senare i 1 Kor 16:21, Kol 4:18 och Filemon v 19. Han kan ha gjort det också av det skälet att det redan börjat cirkulera andra brev i hans namn.

Den avslutande versen 18 är formulerad exakt på samma sätt som i Rom 16:24 (?)
Lägg märke till att Paulus skriver nåd vare med er **alla**. Det verkar som att det var viktigt för honom att också få med de oordentliga.

A. Referenslista

Belfrage, D.O. *Daniels profetior och Uppenbarelseboken – en kommentar till C.A. Chaders plansch ”Guds plan genom tidsåldrarna”*, Örebro: Evangeliepress 1964.

Bibeln, *Den svenska folkbibeln* 98, Malmö: Stiftelsen Svenska Folkbibeln 1998.

Bibeln med förklaringar af P. Fjellstedt, 3 bandet, Stockholm, Beijers Bokförlagsaktiebolag 1910.

Gunner, Göran. *När tiden tar slut – motivförskjutningar i frikyrklig apokalyptisk tolkning av det judiska folket och staten Israel*, Malmö: Studia Theologica Holmiensis 1996.

Heith-Stade, David. *Ortodoxa kyrkan – katolicitet och ortodoxi, Ortodox mystik – filosofin i Kristus och Frälsningen väg*. Dessa tre artiklar publicerades i SPT, nr 7, 13 och 15 år 2008. Jag har särskilt använt mig av den tredje där han redogör för ande, själ och kropp.

Illustrerat Bibelleksikon, red H Odeberg och T Gilbrant, band 3 och artikeln om Tusenårsriket, Oslo: Illustrert Bibelleksikon 1967.

Linton, Olof. *Pauli mindre brev – del IX i serien Tolkning av Nya Testamentet*, Karlskrona: Verbum 1970.

Mitternacht, Dieter (red.) & Runesson, Anders. *Jesus och de första kristna – inledning till Nya Testamentet*, Kristianstad: Verbum 2006.

Prince, Derek. *Ande, själ och kropp*. Malmö: Evangelisten 1978

Ragnarsson, Per-Erik. *Tessalonikerbrevet*, Kommentaren ingår som del 13 i serien Kommentar till Nya Testamente (KNT), Uddevalla: EFS-förlaget 1983.

Radler, Alexander. *Kristen dogmatik*, Polen: Studentlitteratur 2006.

Reformationsbibeln – Nya Testamentet, Borås, Svenska Reformationsbibelsällskapet, 2003.

Stora Studiebibeln - Bibel 2000 med svensk NIV kommentar, EU: CorVita 2007.

Stott, John R.W. *The Message of Thessalonians*, England. IVP 1991.

Stinissen, Wilfrid. *Mitt liv i dina händer – en bok om överlåtelse*, Finland: Författaren och Libris 2004.

The New International Dictionary of New Testament Theology, vol 2, och artikeln *oikodomeo* på sid 251.

Utne, Erling. *En gång blir jorden ny*, Markaryd. EFS-förlaget 1990.

Williams, David J. *1 and 2 Thessalonians*, Kommentaren ingår i serien New International Biblical Commentary, USA: Zondervan 1992.

Wright, N.T. *Surprised by hope. Rethinking Heaven, the resurrection, and the Mission of the Church*. New York 2008. En recension av doktoranden i kyrkohistoria Johan Herbertsson I SPT nr 5/09.

B. 1 OCH 2 TESSALONIKERBREVENS TEXTER ORDNADE efter den Svenska evangelieboken år 2003

Kyrkodag	I årg	II årg	III årg
4 ef påsk			5:9-11
6 ef Tref		2:1-8	
23 ef Tref		2 Tess 3:1-5	5:13-15
Tacksägelsedagen	5:16-24		

3. CD-ROM eller www.bibelforklaring.nu

1. Inledning
2. 1:1-4
3. 1:5-10
4. 1:11-2:3a
5. 2:3b-7
6. 2:8-12
7. 2:13-17
8. 3:1-6
9. 3:7-18